

Voor een Limburg, waar iedereen meetelt door een beweging van onderop

Werkplan 2019

Limburg kent een achterstand als het gaat om gezondheid en participatie. Dit was voor de Provincie Limburg in 2016 aanleiding om de Sociale Agenda 2025 'Koers voor een vitaler Limburg' op te stellen. Uitvoering geven aan deze agenda moet zorgen voor de noodzakelijke trendbreuk en bijdragen aan een Limburg waar Limburgers duurzaam langer en gezonder leven en meedoen in de samenleving. Door de gezamenlijke inzet van bedrijven, overheden en kennisinstellingen, samen mét en gevoed dóór de burgers en maatschappelijke organisaties, is er de afgelopen twee jaar al veel in gang gezet. Maar er is meer nodig om tot een duurzame trendbreuk te komen ('Talent keert de trend', april 2018, Eerste integrale effectmeting van de Sociale Agenda Limburg 2025). Voor Burgerkracht Limburg is de uitdaging geen nieuwe dingen te ontwikkelen maar vooral in te zetten op bestaande netwerken en verbindingen. Samen met alle partijen versterken van deze verbindingen en netwerken. Het gaat om lokale en regionale samenwerkingsverbanden waarin bedrijven, organisaties, gemeenten en bewoners nieuwe kansen creëren om met elkaar aan de slag te gaan. Dichtbij, waar gewoond, gewerkt, gestudeerd, gezorgd, gesport en ontspannen wordt; kortom daar waar wij samen leven.

Beweging van onderop

'Samen mét en gevoed dóór de burgers' is 'de beweging van onderop' waar Burgerkracht Limburg als netwerk van (ervarings-)deskundigen op inzet. Luisteren naar de verhalen van de burgers, begrijpen wat hun uitdagingen zijn en zien waar hun kansen liggen is de basis. Door te verbinden tussen burgers en bedrijven, overheden en kennisinstellingen werken we aan een Limburg waarin iedereen meetelt en op een eigen manier meedoet. Ook stimuleren dat burgers zelf verantwoordelijkheid (kunnen) nemen en versterken van ideeën en initiatieven van burgers is daarbij van groot belang. Door de stem van burgers te horen en te bekrachtigen voegt Burgerkracht waarde toe aan de Limburgse samenleving. Focus ligt daarbij op het verbeteren van het perspectief voor alle burgers met extra aandacht voor burgers in een kwetsbare positie.

Dit doet Burgerkracht in lijn met de ambities van de Sociale Agenda Limburg 2025 en de adviezen zoals in de eerste effectmeting verwoord. Een ambitie die verder reikt dan 2019 en een trendbreuk tot doel heeft, vraagt om inzet over een langere periode om echt iets te veranderen. De activiteiten zijn daarmee niet door een kalenderjaar begrensd maar zijn ook bepalend voor de volgende jaren. Eerst was het overbruggen van de kloof tussen Limburg en andere regio's en tussen de Limburgers onderling het doel. Recente onderzoeken van het Sociaal Cultureel Planbureau en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid tonen aan, dat die kloof nooit geheel zal verdwijnen en door veel mensen niet overbrugd zal worden. Het accent moet gericht worden op het verbeteren van het perspectief van deze mensen door vooral aandacht te vragen voor de situaties waar het schuurt en wringt, waar mensen aan den lijve de nadelen van het systeem het meest voelen. Wat kunnen we doen mét en vóór die mensen en welke verbindingen zijn nodig om vanuit nieuw leiderschap iets te veranderen aan de omgeving en situatie, zodat hun toekomstbeeld verandert.

In 2018 is ingezet op het verbreden van het bereik naar de domeinen (arbeids-)participatie, onderwijs, opvoeding en gezondheid. In 2019 wordt ingezet op de doorontwikkeling van de thema's gezondheid (Werken aan een gezonde samenleving), participatie (Groei voor iedereen) en bestaanszekerheid (door De Pijler). Dat wil zeggen, breder

inzetten van bewezen aanpak, weg van tafel en papier, de burger (nog) meer in beeld en gerichte acties. Hierbij wordt gezondheid gedefinieerd als: *“Het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven”*. Deze definitie gaat niet uit van ziekte, maar van functioneren, kwaliteit van leven en een holistisch mensbeeld. Daarmee wordt ook de samenhang met participatie (meedoen naar eigen vermogen) en bestaanszekerheid (armoedebestrijding en sociale activatie) aangegeven.

De ontwikkeling van een digitaal sociaal verbindingsplatform, samen met partijen zoals SMOL, De Vereniging Limburg, Zuyd, Neimed, Gemeente Maastricht, Provincie Limburg en Limburg Positief gezond is cruciaal om de burgers de weg te wijzen en goed mee te nemen in een Limburg waarin een ieder meetelt en meedoet.

Jongeren

Jongeren (Aan de slag met onze jongeren) is een doelgroep die de juiste aandacht verdient om te voorkomen dat ze niet kunnen aanhaken bij de samenleving of later alsnog afhaken. Dat vraagt om een vroegtijdige integrale aanpak die aansluit bij de thema's gezondheid, participatie en bestaanszekerheid. Daarom is jeugd geen afzonderlijk thema, maar maakt het onderdeel uit van de andere thema's. Binnen die thema's wordt ingezet om te verbinden tussen jongeren en ouders in een kwetsbare positie met andere burgers en relevante partners, organisaties en initiatieven. De komende twee jaar worden onder meer in vijf regio's acht innovatiesprints georganiseerd met als doel om positief opgroeien voor meer kinderen mogelijk te maken.

Nieuw leiderschap

Nieuw leiderschap is geen doel op zich maar is randvoorwaardelijk, faciliterend en voedend naar de drie inhoudelijke thema's om blijvend het verschil te kunnen maken. Dit krijgt intern de aandacht die daarbij past.

Bedrijven, overheden en kennisinstellingen moeten, samen met burgers en maatschappelijke organisaties, de handen ineen slaan en hun werkwijze waar mogelijk integreren. Dit vraagt om nieuw leiderschap, niet alleen van koplopers en sleutelfiguren, maar ook van alle burgers.

Zij moeten, los van systemen of domeinen, elkaar vinden en samen de uitdagingen in het kader van gezondheid en participatie aanpakken. Zo ontstaat bestuurlijke innovatie, een samenhangende aanpak waarbij niet langer het systeem leidend is, maar waarbij de agenda bepaald wordt door de uitdagingen waar de burger in zijn leven mee te maken heeft.

Burgerkracht Limburg wil haar steentje bijdragen aan de ontwikkeling van nieuw leiderschap in Limburg door aan te sluiten bij de beweging die in Limburg in gang is gezet door de Provincie Limburg en een aantal koplopers uit de Quattro-helix. Onze bijdrage bestaat uit het versterken van de burgerkolom binnen het geheel van de Quattro-helix door: 1) het bouwen en onderhouden van een netwerk van burgers, 2) het stimuleren van hun nieuw leiderschap door burgers toe te rusten om handen en voeten te geven aan de actieve rol die van hen verwacht wordt, en 3) burgers en andere Quattro-helix-partijen te verbinden en ervoor te zorgen dat burgers ook gelijkwaardig gespreks- en samenwerkingspartner worden en hun stem doorklinkt aan de beleidstafels.

Maatschappelijke organisaties

De aan Burgerkracht Limburg verbonden koepel- en doelgroeporganisaties zijn belangrijke partners in ons netwerk. Als netwerkorganisatie ligt de nadruk op verbinden en kijken hoe met de maatschappelijke organisaties en de doelgroep die ze vertegenwoordigen, samengewerkt kan worden om hun te laten aansluiten op de inhoudelijke thema's. De koepel- en doelgroeporganisaties hebben zitting in de Raad van Aangeslotenen.

Thema: Participatie - Groei voor Iedereen

Het domein (arbeids-)participatie is één van de vier domeinen waarop Burgerkracht Limburg sinds medio 2017 nadrukkelijk inzet. Burgerkracht Limburg erkent de noodzaak en meerwaarde van een rol op dit thema. Het gaat enerzijds om ontschotting tussen organisaties en instanties en anderzijds om aandacht te vragen voor het thema arbeidsparticipatie vanuit het perspectief van de burger aan te moedigen en te realiseren. Het 'hokjes denken' wordt aan de kaak gesteld en de meerwaarde van de Omgekeerde Toets¹ wordt onder de aandacht gebracht, waar mogelijk en noodzakelijk.

Binnen de themalijn Participatie staan 'stimuleren' en 'sensibiliseren' centraal: het gaat erom dat iedereen mee kan doen en zijn/haar stem kan laten horen, daar waar het gaat om burgers in benadeelde positie op de Limburgse arbeidsmarkt. Burgerkracht Limburg streeft ernaar (overheids-)instanties (nog meer) te laten denken en handelen vanuit de burger en in samenspraak met de burger, op de manier waarop die burger het meest pragmatisch aan de slag kan. Wij richten ons op scholing en advies van professional en individu, maatwerk als het gaat om 'mee kunnen doen' en onderdeel te zijn van de samenleving door middel van arbeid.

In 2019 ontwikkelt de themalijn Participatie hetgeen er in 2018 al succesvol is opgestart verder door. Uiteindelijk doel is om eind 2019 op het domein (arbeids-) participatie een bekende partner te zijn, die zich sterk maakt voor doelgroepen met (een verhoogd risico op) afstand tot de arbeidsmarkt. Dit doen wij primair door relevante instanties/organisaties aan de doelgroepen te verbinden. Hierdoor kan Burgerkracht Limburg de sociale beweging omtrent het onderwerp 'Meedoen op de arbeidsmarkt' actief stimuleren. Op basis van kennis en contacten zijn wij een relevante gesprekspartner voor zowel het individu (burger) als de instantie (systeem). Het betrekken van Burgerkracht Limburg en daarmee de stem van de (Lim-)burger in een benadeelde positie is daardoor vanzelfsprekend. Wij trekken samen op met de diverse doelgroepen evenals ambassadeurs die de doelgroep exemplarisch vertegenwoordigen. Op die manier is de meerwaarde van Burgerkracht Limburg in de vorm van concrete resultaten zichtbaar.

Concrete speerpunten of resultaten:

- Professioneel partner waar het gaat om het betrekken van burgers (en diens belangen) en relevante methodes (d.m.v. inzet van ervaringsdeskundigheid);
- Provinciaal en onafhankelijk aanspreekpunt voor individuen binnen de doelgroep met (een verhoogd risico op) afstand tot de arbeidsmarkt;
- Beknopt maar krachtig portfolio ten behoeve van de burger (prikkelende zelfredzaamheid) én instanties (sensibiliseren op de "andere" kijk). Een 'gereedschapskist' met concrete diensten.

¹ De omgekeerde toets is een methodiek waarmee professionals in het sociaal domein maatwerk kunnen leveren zonder willekeur. De toets doet daarmee recht aan de geest van de Participatiewet, de Wmo 2015, de Wet schuldhulpverlening en de Jeugdwet.

Alle activiteiten van de themalijn vragen om een integrale benadering en Nieuw Leiderschap. Het gaat om versterking van de burgerkolom binnen de Quattro-helix door bouw en onderhoud van een netwerk van burgers, stimulans van hun leiderschap en verbinding van burgers en andere Quattro-helix-partijen. Burgers moeten zo een gelijkwaardig gespreks- en samenwerkingspartner worden en blijven.

Prioriteit 1	Stemversterking door aandacht voor het ervaringsverhaal
Waarom doen we het	De themalijn (arbeids-)participatie biedt de burger in een (kwetsbare) positie een stemversterker en gezicht door middel van het optekenen van ervaringsverhalen.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	- Individuele gesprekken met burgers door de doelgroep op te zoeken (op 'vindplaatsen'); - Groepsgesprekken om inzicht te verkrijgen in de problematiek; - Inzet als 'geluid' aan beleidstafel om het authentieke verhaal, door het individu gepresenteerd en vertegenwoordigd, te laten horen; - Toerusting van ervaringsdeskundigen om het eigen verhaal te formuleren en te verspreiden.
Met wie doen we het	In samenwerking met 'vindplaatsen' van burgers, zoals burger initiatieven, bibliotheken, UWV, gemeenten en anderen.
Welk tijdpad	Deze methodiek zal het gehele jaar 2019 ingezet worden, waar passend bij de vraagstelling.
Beoogd resultaat/effect	Door middel van een representatief aantal authentieke verhalen en ervaringen (ongeveer twee per maand) voeling houden met en zicht houden op de realiteit rondom het thema.

Prioriteit 2	Themabijeenkomsten
Waarom doen we het	Door middel van inspiratiesessies, themabijeenkomsten voor specifieke doelgroepen en masterclasses op het thema, ontvangen de uiteenlopende doelgroepen informatie op maat. Dit leidt tot 'gezien en gehoord voelen' bij relevante partijen.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	Op gezette momenten, passend bij de behoefte van de betreffende (sub-)doelgroep, interactief inspelen op de vraag. Uiteenlopende vormen van dialoog en contact: - Inspiratiesessies en themabijeenkomsten; - Dialoogbijeenkomsten; - Masterclasses; - Workshops; - Netwerkmomenten. Vanuit het thema bijdragen aan de te houden acht innovatiesprints (tot eind 2020) waar het onderwerpen betreft als Arbeid en 18+ problematiek.

Met wie doen we het	Ervaringsdeskundigen, professionals op het thema Arbeid (participatiewet) zoals FNV, UWV, gemeenten en onafhankelijke professionals.
Welk tijdpad	Deze methode zal gedurende het gehele jaar ingezet worden.
Beoogd resultaat/effect	Vergroting van de zelfredzaamheid van de burger enerzijds, en sensibilisering van de beroepskracht anderzijds.

Prioriteit 3	Analyse knelpunten en uitdagingen
Waarom doen we het	Om hetgeen dat is opgehaald (bewust heel breed of juist toegespitst op een onderliggende vraag) ook echt tot werking te laten komen en het duurzame karakter van de activiteiten te waarborgen, is het noodzakelijk om degelijke analyse van de bevindingen uit te voeren.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	- Formulering van gerichte 'onderzoeksvragen' die de analyse doelgericht en specifiek maken; - Analyse van werkervaringsplekken: hoe zet Burgerkracht Limburg zelf mensen in kwetsbare positie in ten behoeve van het begeleiden naar arbeid; - Analyse van bijeenkomsten evenals individuele gesprekken omtrent het brede onderwerp en tevens specifieke thema's.
Met wie doen we het	4Limburg, CIAO, UWV, gemeenten, Social Impact Bonds.
Welk tijdpad	Afhankelijk van het onderzoeksthema het gehele jaar doorlopend of aansluitend bij de vraag van een eventuele samenwerkingspartner.
Beoogd resultaat/effect	De uitdagingen, die door de doelgroep benoemd zijn, zijn onderbouwd door analyse en worden structureel opgepakt door relevante partners op de arbeidsmarkt.

Prioriteit 4	Gereedschap: Training
Waarom doen we het	Training en cursussen bieden een brede doelgroep op verschillende onderdelen (zelfredzaamheid, sensibilisering, ...) de mogelijkheid tot een actieve vorm van leren en delen van ervaringen.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	Door middel van een drietal trainingsmodules en op maat opgezette masterclasses worden burgers in kwetsbare positie geholpen in de zoektocht naar arbeid. Dit Beroepskrachten worden gewezen op de valkuilen en uitdagingen omtrent de (ontbrekende) inzet van ervaringsdeskundigen. Ervaringsdeskundigheid is daarbij de leidraad om anderen te informeren en inspireren. Modules: - 'Ont-moet-ing': Ervaringsdeskundige individuen. Mensen die behoefte hebben aan een netwerk van lotgenoten om samen te bekijken hoe het ook kan; - 'Zelfredzaamheid': Ervaringsdeskundige individuen. Mensen die in de complexiteit en omvang van de participatie-jungle dreigen het overzicht te verliezen en daarin tips en tricks kunnen gebruiken; - 'Kwalitijd': Beroepskrachten

	Voor de professionals/beroepskrachten die veelal vast zitten in patronen waarbij de burger niet centraal staat – focus op de omgekeerde toets.
Met wie doen we het	4Limburg, Cubiss, UWV, gemeenten, nader te bepalen partners.
Welk tijdpad	Doorlooptijd is 2019.
Beoogd resultaat/effect	Er hebben minimaal drie bijeenkomsten plaatsgevonden rondom de activiteit “Leren door scholing”. Door de bijeenkomsten zijn mensen op een begrijpelijke en tastbare wijze ondersteund op weg naar arbeid.

Prioriteit 5	Gereedschap: Handleiding - Handreiking
Waarom doen we het	Met interviews en informatie uit bijeenkomsten en een degelijke analyse van de pijnpunten biedt de themalijn enerzijds trainingsmodules en anderzijds handleidingen, handige documenten die de burger én beroepskracht op een beknopte, zinvolle manier over uiteenlopende sub-thema's binnen de themalijn informeren.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	De communicatievorm wordt volledig afgestemd op de noodzaak, namelijk kort en bondig of juist uitgebreid en informatief. De themalijn biedt minimaal één handleiding voor één specifieke doelgroep/vraagstuk aan. Mogelijke communicatievormen: - Pamflet/handig en compact overzicht; - Boekje.
Met wie doen we het	Ervaringsdeskundige burgers, betrokken professionals, medewerkers andere themalijnen
Welk tijdpad	Doorlooptijd is 2019.
Beoogd resultaat/effect	Tenminste één handleiding die een (specifieke) doelgroep op een (specifiek) sub-thema informeert. Anders dan een bijeenkomst is een handleiding voor een grotere hoeveelheid potentiële lezers toegankelijk en kan dus een groter aantal mensen in kwetsbare positie bereikt worden. Doel is dan ook een grotere groep themagericht te informeren en via deze weg te ondersteunen.

Prioriteit 6	Provincie-brede aanpak vergroting uitstroom bijstandsgerechtigden (verkenning en pilot)
Waarom doen we het	Verhoging van de participatiegraad en vergroting van de uitstroom uit de uitkering zijn relevante en actuele doelstellingen die door diverse partijen (o.a. 4Limburg) aangemoedigd worden. Gemeenten hebben hierin een duidelijke taak en kijken vaak slechts naar de eigen directe omgeving, terwijl er juist een overkoepelende en ontschottende aanpak nodig is.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	Verkenning van de samenwerkingsmogelijkheden met een ervaren sociaal ondernemer in kaart te brengen hoe iedere individuele Limburgse gemeente ervoor staat (doelgroep bijstandsgerechtigden en behoefte). De focus is primair gericht op Parkstad, vervolgens provincie-breed.

	Dit gebeurt door middel van een bestaand analyse-format (o.b.v. ervaring en methodiek van samenwerkingspartner). Het is noodzakelijk op een pragmatische wijze, met de juiste basishouding, te werken aan oplossingen die per gemeente zinvol en relevant zijn. Een praktisch voorbeeld van zo een oplossing is het organiseren van vervoer waardoor mensen die nu niet tot bij de (potentiele) werkgever kunnen komen, omdat de reis te lang en/of duur is, hierin praktisch gefaciliteerd worden, door vervoer op maat.
Met wie doen we het	Samenwerkingspartner voormalig eigenaar Maatwerk, gemeenten, provincie portefeuille arbeid.
Welk tijdpad	Deze activiteit zal het gehele jaar 2019 bestrijken, waarbij de verkenning voor het eerste kwartaal en de (mogelijke) pilot in het eerste en tweede kwartaal van het kalenderjaar gepland staan. Start in regio Parkstad. Uitrol naar verdere Limburgse gemeenten bestrijkt, bij gebleken succes, de volgende jaren.
Beoogd resultaat/effect	Op praktische wijze en met de basishouding van Burgerkracht Limburg (vraaggericht kijken en handelen) zijn gemeenten uitgedaagd de participatiegraad op pragmatische wijze te verhogen en daardoor de uitstroom zichtbaar te vergroten.

Thema: Werken aan een gezonde samenleving

Werken aan een gezonde samenleving, waarin gezondheidsverschillen klein zijn en waarin iedereen meedoet, vraagt om een paradigmashift in denken en doen. Het model van Positieve Gezondheid kan helpend zijn bij de gewenste omslag van een vaak nog verkokerde, eenzijdige aanpak naar een integrale aanpak. De grondbeginselen van een inclusieve samenleving sluiten hier naadloos bij aan. Werken aan een samenleving waarin iedereen naar zijn of haar vermogen er toe doet en meedoet. Werken aan Positieve Gezondheid helpt om Limburg gezonder en vitaler te maken. Het helpt individuen om zelf meer de regie te voeren en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen gezondheid. Het is een handvat voor beroepskrachten en organisaties om in complexe situaties het perspectief van de burger centraal te stellen en samen te werken. Burgerkracht Limburg omarmt het gedachtegoed Positieve Gezondheid en zet zich in om, samen met ons netwerk, de beweging van Positieve Gezondheid vorm en inhoud te geven. De aanpak die we hierbij hanteren, is het in gang zetten van een 'beweging van onderop', een beweging van - steeds méér - burgers, die verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen (positieve) gezondheid en actief meedoen in de samenleving. We zetten in op het inspireren van burgers om aan de slag te gaan met hun eigen 'Positieve Gezondheid en de regie te pakken over hun gezondheid en de stappen die ze willen zetten. Daarbij hebben we speciale aandacht voor jongeren binnen deze beweging en mensen in een kwetsbare positie. Wat betekent gezondheid voor hen en hoe nemen zij die verantwoordelijkheid en regie over hen eigen gezondheid? Maar we doen het ook door samen met ons netwerk andere (Quattro-helix)partijen te inspireren en ondersteunen bij het aan de slag gaan met het gedachtegoed Positieve Gezondheid.

Nieuw leiderschap

Samen met de beweging van onderop zetten we in op het verbinden van (Lim)burgers, gemeenten, kennisinstituten, zorg- en ondersteuningsorganisaties en financiers om meer samenwerking te creëren rondom complexe maatschappelijke vraagstukken in de regio. Door samen met burgers te participeren in deze samenwerkingsverbanden versterken we de stem en de positie van de burgers in deze samenwerkingsverbanden. We zetten in op het stimuleren van burgerinitiatieven die een inclusieve samenleving en/of de beweging van Positieve Gezondheid als uitgangspunt hebben of ontwikkelen. Ook Initiatieven Limburg en het Fonds dragen hiertoe bij.

In het verlengde van 2018 hanteren we voor de helderheid de volgende onderverdeling:

1. Uitdragen van het gedachtegoed Positieve Gezondheid in Limburg met als doel het versterken van de veerkracht en zelfregie van burgers en het inspireren en aanjagen van initiatieven gebaseerd op het gedachtegoed Positieve Gezondheid en de Limburgse beweging Limburg Positief Gezond.
2. Stimuleren van een samenhangende aanpak vanuit het gezamenlijk perspectief van Positieve Gezondheid met als vertrekpunt het dagelijkse leven van de burgers in Limburg.
3. Werken aan een inclusieve samenleving waarin eenieder ertoe doet en naar vermogen mee kan doen.

De onderdelen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en dragen samen bij aan een gezonde(re) samenleving.

Prioriteit 1	Uitdragen van het gedachtegoed Positieve Gezondheid in Limburg met als doel het versterken van de veerkracht en zelfregie van burgers
Waarom doen we het	In 2018 zijn we, samen met het actiecentrum Limburg Positief Gezond, aan de slag gegaan met het inspireren van burgers, professionals, organisaties en gemeenten om zich het gedachtegoed Positieve Gezondheid eigen te maken en daarmee aan de slag te gaan. We hebben de workshop 'Positieve Gezondheid en IK Positief Gezond' ontwikkeld en meer dan 40 keer uitgezet bij allerlei groepen en organisaties. Dit zetten we in 2019 voort. Het aanjagen en inspireren blijft essentieel maar ook het betrokken houden van geïnspireerde burgers en het verbinden van (burger)initiatieven.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	- Uitzetten van de workshop 'Positieve Gezondheid en IK Positief gezond' onder groepen burgers. Coaching en binden van workshopbegeleiders, opleiden nieuwe workshopbegeleiders; - Uitzetten van de escaperoom Positieve Gezondheid (ontwikkeld door Syntein en gericht op een eerste kennismaking met het gedachtegoed Positieve Gezondheid); - Doorontwikkelen van de workshop Positieve Gezondheid en IK Positief Gezond: diverse variaties die aansluiten op specifieke doelgroepen (mensen die laaggeletterd zijn, migranten, wijkbewoners) en behoeften (kleine/grote groepen, tijdsduur, specifieke onderdelen); - Verkennen van behoefte aan andere tools (bijv. op infomarkten). Ontwikkeling (samen met andere partijen) van tools ter ondersteuning van het uitdragen van het

	gedachtegoed Positieve Gezondheid en hen toerusten om met Positieve Gezondheid aan de slag te gaan; - Actieve participatie in het actiecentrum Limburg Positief Gezond waarin we samen met de andere partners de beweging Limburg Positief Gezond vorm en inhoud geven (inspireren en aanjagen, verbinden, initiëren, ondersteunen) en zoeken naar oplossingen voor de opgaves die burgers, professionals en organisaties in hun dagelijkse leven en werk ervaren. Waar loopt men tegenaan en hoe kan PG daarin helpen. Binnen het actiecentrum hebben wij als aandachtsgebied burgers en jongeren; - Samen met onze koepel- en doelgroeporganisaties en de Limburgse maatschappelijke organisaties zetten we in op het inspireren van de vrijwilligers, leden en achterban om met Positieve Gezondheid aan de slag te gaan. Startend met een kennismaking met het gedachtegoed en het spinnenweb (workshop) om vervolgens samen te verkennen hoe de maatschappelijke organisatie aan de slag kan gaan met hun vrijwilligers, leden en achterban. We zetten de opgedane ervaring met o.a. Stichting Buddyzorg Limburg in. Een van de trajecten is om ,samen met de Zonnebloem en Hotel Management School Maastricht, Positieve Gezondheid en hospitality aan elkaar te koppelen. Daar is in 2018 een start mee gemaakt; - Trainen van vrijwilligers van de KBO-Limburg om met de workshop Positieve Gezondheid en IK Positief Gezond aan de slag te gaan en uit te zetten onder hun lokale afdelingen en leden; - Uitzetten van de aangepaste workshop 'Positief Gezond Oud' bij de gemeenten die deelnamen aan het euregionaal project 'Senior Friendly Communities'; - Ondersteunen van jongeren die actief zijn met het uitdragen van het gedachtegoed Positieve Gezondheid (zoals onze groep vloggers van UPLimburg); - Verkennen van samenwerkingspartners om met jongeren het gesprek aan te gaan rondom (positieve) gezondheid. Er zijn al lopende contacten met bijv. gemeente Roerdalen en Happy Fit, Arcus-college en Gilde opleidingen, JOGG. Maar ook contacten (leggen) met bijv. Jongeren Netwerk Limburg, scouting en Jong Nederland. We zetten de escaperoom Positieve Gezondheid in om het gesprek aan te gaan op bijv. scholen en verenigingen. Aandacht voor de kwetsbaarheid van jonge mantelzorgers. - Breed uitdragen van het gedachtegoed Positieve Gezondheid middels lezingen, inspiratiebijeenkomsten, sociale media, huis-aan huis blad Burgerkracht, Burgerkracht@ctueel; - "Optekenen" van ervaringen met Positieve Gezondheid, ervaringsverhalen over de betekenis van Positieve Gezondheid in iemands leven met als doel het inspireren van anderen om ook met Positieve Gezondheid aan de slag te gaan. Verspreiding via social media, website, nieuwsbrief.
Met wie doen we het	- Burgers in Limburg, georganiseerd en ongeorganiseerd;

	- Koepel- en doelgroeporganisaties, Maatschappelijke organisaties, patiëntenverenigingen, adviesraden sociaal domein, burgerinitiatieven, wijk- en buurtraden en jongerenraden; - Actiecentrum Limburg Positief Gezond; - Proeftuinen regioregie Regionale samenwerkingsverbanden Anders Beter, Mijn Zorg, Blauwe Zorg, PxZorg; - Kennisinstituten (Zuyd Hogeschool, Fontys en Universiteit Maastricht); - Middelbare beroepsopleidingen zoals Arcus en Gilde opleidingen; - 1^e en 2^e lijns zorgorganisaties; - VKKL, Cubiss; - Gemeenten; - Landelijke en provinciale organisaties zoals patiëntenfederatie Nederland en Zorgbelang-organisaties, waaronder Zorgbelang Limburg.
Welk tijdpad	In de eerste helft van het jaar zetten we in op de doorontwikkeling van de workshops en ontwikkeling nieuwe tools, het trainen van nieuwe workshopbegeleiders en het trainen van KBO-vrijwilligers. We gaan van start met het uitzetten van nieuwe tools zoals de escaperoom. Met nieuwe doelgroepen en trajecten met maatschappelijke organisaties wordt in de eerste helft gestart zodat we na de zomer kunnen uitvoeren. Een aantal trajecten zijn eind 2018 gestart en lopen door in 2019. De workshops worden verdeeld over het hele jaar gegeven, waarbij we streven naar een bredere verdeling door het hele jaar heen i.p.v. na de zomer.
Beoogd resultaat/effect	- Eind 2019 is de groep Burgers die kennisgemaakt hebben met het gedachtegoed van Positieve Gezondheid en aan de slag zijn gegaan met 'mijn Positieve Gezondheid' vergroot. In 2019 worden 50 workshops verzorgd (tegen 40 in 2018). verdubbeld. Er is bijzondere aandacht geweest voor mensen in een kwetsbare positie door aangepaste workshops te verzorgen samen met hen en hun netwerk (bijvoorbeeld voor mensen met Niet Aangeboren Hersenletsel, mensen die laaggeletterd zijn, migrantenvrouwen). - Er zijn diverse tools beschikbaar om met burgers in gesprek te gaan rondom (Positieve) gezondheid, en in het bijzonder burgers in een kwetsbare positie en jongeren. We gaan uit van minimaal drie: Workshop Positieve Gezondheid in diverse varianten; escaperoom, toegesneden op verschillende doelgroepen en tool voor op een open bijeenkomst of informatiewerk het gesprek aan te gaan over (positieve) gezondheid. - Actieve participatie in het actiecentrum Limburg Positief Gezond: samen vorm gegeven aan de uitdaging hoe Positieve Gezondheid een bijdrage kan leveren aan de maatschappelijke opgave vanuit SAL 2025 en andere ontwikkelingen zoals de beweging van zorgzame (vitale) gemeenschappen.

	- Het gedachtegoed Positieve Gezondheid is breed uitgedragen via social media, lezingen, bijeenkomsten, verhalen, publicaties. - Een groep jongeren (8-10) is als ambassadeur Positieve Gezondheid binnen de provincie Limburg actief aan de slag met het thema Gezondheid. Er zijn op de doelgroep jongeren toegesneden tools ingezet (zoals een escaperoom Positieve Gezondheid) om het gesprek over (Positieve) Gezondheid aan te gaan op bijeenkomsten / scholen / verenigingen.

Prioriteit 2	Stimuleren van een samenhangende aanpak vanuit het gezamenlijk perspectief van Positieve Gezondheid met als vertrekpunt het dagelijkse leven van de burgers in Limburg
Waarom doen we het	Samenwerking gericht op wat nodig is, is belangrijker dan uitgaan van regels, geld, aanbod en eigenbelang. Binnen regionale samenwerkingsverbanden werkt Burgerkracht Limburg aan het verkleinen van de gezondheidsverschillen, het vergroten van de eigen regie en het stroomlijnen van zorg en ondersteuning. De vragen van de burger(s) zijn daarbij altijd leidend. Uitgaande van het gedachtegoed Positieve Gezondheid, maar ook vanuit het streven naar een inclusieve samenleving, hebben we het afgelopen jaar met partijen (zorgverzekeraars, ziekenhuizen, gemeenten, huisartsen) samengewerkt in de proeftuinen regioregie en andere regionale en lokale samenwerkingsverbanden. Onze rol binnen lokale en regionale samenwerkingsverbanden ontwikkelt zich van het informeren van de burgers in de regio, via het delen van ervaringen en advies geven over plannen, tot het samenwerken aan en initiëren van projecten in co-creatie die de gezondheidsverschillen verkleinen, de eigen regie vergroten en de zorg stroomlijnen, steeds met het dagelijks leven van de burger als uitgangspunt.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	- Vanuit de beweging van onderop, samen met onze netwerken, participeren we in de regionale proeftuinen Anders Beter, Blauwe Zorg en Mijn Zorg, in het samenwerkingsverband in Noord-Limburg PxZorg, Zorgnetwerken Midden Limburg. We geven op diverse manier vorm en inhoud aan de stem van de burgers, o.a. door het ondersteunen van bestuurlijke vrijwilligers die participeren in de samenwerkingsverbanden, initiëren van nieuwe projecten rondom knelpunten in de zorg in de regio en het ophalen van ervaringen en aandachtspunten in de regio (middels burgerpanels). Daartoe stellen we een plan van aanpak op. - We gaan samen met Stand By in Heerlen met Positieve Gezondheid in de wijk aan de slag, o.a. door te monitoren wat de burgers merken van de beweging Positieve Gezondheid. We participeren in het project rondom integrale wijkaanpak Hoensbroek.

	- Het in 2017-2018 ontwikkelde model van het patiëntgerichte gesprek wordt doorontwikkeld en samen met de andere partijen in de genoemde samenwerkingsverbanden verder uitgerold; - De regionale zelfhulpnetwerken worden versterkt door training en coaching van de zelfhulpgroepen. De mogelijkheid wordt verkend om in andere regio's dan Sittard-Geleen en Parkstad ook een regionaal zelfhulpnetwerk te starten; - We verkennen de mogelijkheid bij gemeenten om aan de slag te gaan met de gezonde wijk en het integraal integreren van Positieve Gezondheid in de wijk; - Met enkele grotere organisaties (bijv. Levanto) verkennen we de implementatie van Positieve Gezondheid binnen beleid en uitvoering; - We werken samen met kennisinstituten Zuyd Hogeschool, Universiteit Maastricht en Fontys aan projecten en onderzoeken die ten doel hebben de gezondheid van de Limburgers te verbeteren en kennis te verbreden over het werken vanuit het gedachtegoed Positieve Gezondheid. Bijv. projecten rondom gezonde leefstijl (aanvraag kennisas-project) en effectmeting van de beweging Positieve Gezondheid (aanvraag ZonMw); - Zin in Leven: over eenzaamheid, depressiviteit, suicide en zingeving bij jongeren (projectgroep); - LOGG, Limburg op Gezond Gewicht (GGD, Huis voor de Sport, Provincie) (kerngroep).
Met wie doen we het	- Burgers in Limburg, georganiseerd en ongeorganiseerd; - Koepel- en doelgroeporganisaties, Maatschappelijke organisaties, patiëntenverenigingen, adviesraden sociaal domein, burgerinitiatieven, wijk- en buurtraden en jongerenraden; - Actiecentrum Limburg Positief Gezond; - Proeftuinen regioregie Regionale samenwerkingsverbanden Anders Beter, Mijn Zorg, Blauwe Zorg, PxZorg, Zorgnetwerken Roermond en Weert; - Kennisinstituten (Zuyd Hogeschool, Fontys en Universiteit Maastricht); - Middelbare beroepsopleidingen zoals Arcus en Gilde opleidingen; - 1^e en 2^e lijns zorgorganisaties; - VKKL, Keerpunt, Dienst kerk en Samenleving, PGCJ-Limburg - Gemeenten; - Landelijke organisaties zoals patiëntenfederatie Nederland en Zorgbelang-organisaties.
Welk tijdpad	Een aantal activiteiten zijn in de opstartfase en zullen vorm en inhoud krijgen gaandeweg het jaar. Het participeren in de regionale proeftuinen en samenwerkingsverbanden is een doorlopende activiteit waarbij we steeds afwegen wat onze inzet is/moet zijn om zo efficiënt mogelijk de burger in positie te brengen.
Beoogd resultaat/effect	- Binnen de regionale en lokale samenwerkingsverbanden is het perspectief en de stem van de burger(s) aanwezig;

	- In co-creatie geïnitieerde projecten (minimaal 4, regionale spreiding) die een bijdrage leveren aan een gezondere samenleving door inzet op het versterken en ondersteunen van burgers in een kwetsbare positie op de zes domeinen van Positieve Gezondheid. Een voorbeeld zijn zelfhulpnetwerken die in twee regio's zijn opgezet ter versterking van zelfhulpgroepen en initiatieven en de inzet van ervaringsdeskundigheid. Binnen deze initiatieven wordt samengewerkt met andere partijen zoals huisartsen en gemeenten. - Minimaal drie pilots samen met andere partijen in Limburg waarbij het gedachtegoed Positieve Gezondheid uitgangspunt is: Positieve Gezondheid integraal in de wijk; Positieve Gezondheid binnen organisaties; Positieve Gezondheid als basisvisie voor samenwerkingsverbanden.

Prioriteit 3	Werken aan een inclusieve samenleving waarin eenieder ertoe doet en naar vermogen mee kan doen
Waarom doen we het	We geloven in een Limburg waar iedereen op een eigen manier meedoet en waar alle Limburgers gezien en gehoord worden. Samen met ons brede netwerk van koepel- en doelgroeporganisaties, patiëntenverenigingen, cliënteninitiatieven, burgerinitiatieven zetten we altijd in op een inclusieve samenleving waar plek is voor iedereen en niemand aan de zijlijn hoeft te staan. Het afgelopen jaar (en de afgelopen jaren) hebben we hieraan gewerkt door intensief samen te werken in activiteiten en projecten met o.a. onze koepel- en doelgroeporganisaties, patiëntenverenigingen, burgerinitiatieven, adviesraden sociale domein, kennisinstututen zoals Zuyd Hogeschool en Universiteit Maastricht, zorgorganisaties en zorgverzekeraars. Onze insteek is het verhogen van kwaliteit van leven van burgers (en met name burgers in een kwetsbare positie). Meedoen, gehoord worden, vertegenwoordigd worden (bijv. in adviesraad sociaal domein) en meepraten over nieuwe ontwikkelingen in bijvoorbeeld zorg, welzijn en maatschappelijke ondersteuning. Een goed voorbeeld is de door ons opgerichte groep VN-ambassadeurs (ervaringsdeskundigen op het gebied van leven met beperkingen) die in hun eigen gemeente aan de slag zijn gegaan met de inclusieve samenleving. Ruimte scheppen voor meedenken en praten van burgers (in een kwetsbare positie) vraagt een omslag in denken en doen van professionals en organisaties. Als Burgerkracht Limburg stimuleren en ondersteunen we die omslag door middel van het aanreiken van tools, lezingen (gastcolleges) en coaching. Ook vinden we het belangrijk dat de stem van jongeren gehoord wordt. We zetten ons in voor het opzetten van meer kindervijkraden in de provincie en de doorverbondenheid met

	jeugdigen in een kwetsbare positie, vertegenwoordigd in jeugdleden en jeugdpanels.
Wat gaan we doen / Hoe gaan we het doen	- We werken samen met de kennisinstututen Zuyd, Maastricht Universiteit en Fontys aan het integreren van het burgerperspectief in onderwijs en onderzoek. We participeren in (onderzoeks)projecten die inzetten op het vergroten van de eigen regie, zeggenschap, meedoen en/of gezondheid van groepen in een kwetsbare positie. We rusten middels scholing, voorlichting en ondersteuning andere partijen toe burgerparticipatie binnen hun project vorm en inhoud te geven. - We breiden ons (digitaal) cliëntenpanel uit tot een burgerpanel. Werven nieuwe deelnemers, zetten vragenlijsten uit m.b.t. relevante vraagstukken vanuit de samenleving. - Samenwerken met onze netwerken in (onderzoeks)programma's zoals LIME en EIZT (Zuyd Hogeschool), Academische werkplaats Ouderenzorg, Health Services Research, CAPHRI en Academische werkplaats Publieke Gezondheid. We onderhouden een netwerk van vrijwilligers die (willen) participeren in onderzoek en onderwijs. We scholen, ondersteunen en coachen vrijwilligers en ervaringsdeskundigen hiervoor. - We ondersteunen nieuwe burgerinitiatieven die zich inzetten voor een inclusieve samenleving en/of aan de slag gaan met initiatieven die aansluiten bij het gedachtegoed Positieve Gezondheid. - Ondersteunen van bestaande cliënten- en burgerinitiatieven zoals het MAP project (Mens Achter de Patiënt) die, mede vanuit het gedachtegoed Positieve Gezondheid, zich naast op onderwijs ook op regiotafels en gemeenten gaat richten; Klankbordgroep NAH (verbinding van alle formele en informele zorgaanbod in NAH, verhalen van zorgvragers). - We onderhouden de website rondom 'Initiatieven Limburg' waar cliënteninitiatieven en burgerinitiatieven op vermeld staan en verhalen gedeeld worden. - Samen met de universiteit organiseren we de module 'Adoptie van Burgerinitiatieven en Patiëntenorganisaties' waarin studenten in een blok van 10 weken aan de slag gaan met een vraagstuk vanuit een burgerinitiatief en/of patiëntenorganisatie en de mens achter de patiënt leren kennen via het delen van verhalen. - Het verkennen van de mogelijkheid tot verder uitrollen van het concept van kindervrijkraden, waarin kinderen samen de vicieuze cirkel van achterstand proberen te doorbreken. Daarmee wordt de stem van jeugdigen en ouders georganiseerd. Samenwerking opzoeken met gemeenten om de kindervrijkraden vorm en inhoud te geven. Uitrollen gedachtegoed door publiciteit op social media, website en nieuwsbrief. - We zetten in op het uitbreiden van de groep VN-ambassadeurs door het geven van scholing rondom 'hoe vertel ik mijn verhaal' en het verkennen van welke producten en handvatten de ambassadeurs nodig hebben om in hun eigen gemeenten aan de slag te gaan met de uitgangspunten van

	een inclusieve samenleving. Samen worden een of twee producten ontwikkeld. Bijeenkomsten in de gemeenten rondom een inclusieve samenleving worden ondersteund. - Vervolg op het door CliC ingerichte Jeugdpanel Parkstad in samenspraak met gemeenten na evaluatie. Ervaringen worden gedeeld met WMS en Maastricht Heuvelland. Voorzien in contactpersoon die de verbinding legt met PSD (Adviesraden Sociaal Domein Parkstad). - Vanuit het thema bijdragen aan de te houden acht innovatiesprints (tot eind 2020) waar het onderwerpen betreft als Positieve Gezondheid en Laaggeletterdheid.
Met wie doen we het	- Burgers in Limburg, georganiseerd en ongeorganiseerd; - Koepel- en doelgroeporganisaties, Maatschappelijke organisaties, patiëntenverenigingen, adviesraden sociaal domein, burgerinitiatieven, wijk- en buurtraden en jongerenraden. - Kennisinstituten (Zuyd Hogeschool, Fontys en Universiteit Maastricht). - Middelbare beroepsopleidingen zoals Arcus en Gilde opleidingen. - 1^e en 2^e lijns zorgorganisaties. - VKKL. - Gemeenten. - Landelijke organisaties zoals Patiëntenfederatie Nederland en Zorgbelang-organisaties.
Welk tijdpad	Activiteiten doorlopend en naar vraag. Adoptie module vindt plaats in september-oktober.
Beoogd resultaat/effect	- Ons netwerk van koepel- en doelgroeporganisaties, patiëntenverenigingen, burgerinitiatieven, adviesraden is ondersteund in hun inzet voor een inclusieve samenleving en waar passend met elkaar verbonden. Er zijn initiatieven ontplooid en uitgevoerd die een inclusieve samenleving bevorderen (denk aan mantelzorgboom, crisiskaart, toegankelijkheid, seniorvriendelijke gemeenten, voorlichting op scholen). - Aantal gerealiseerde initiatieven vanuit burgerperspectief vanuit het gedachtegoed Positieve Gezondheid en inclusieve samenleving zijn toegenomen, ondersteund en gecoacht (10-15). - Uitbreiding (met minimaal 10 personen) van de groep ambassadeurs inclusieve samenleving. Realisatie van aantal producten (2 á 3) waarmee ambassadeurs inclusieve samenleving aan de slag kunnen gaan in hun gemeenten. - Het aantal kinderradraden in Limburg is toegenomen. Het gedachtegoed is breed uitgedragen bij gemeenten en adviesraden. - De doorverbondenheid met jongeren in een kwetsbare positie is versterkt. Jongeren laten hun stem horen via jeugdpanels. - Quattro-helix partijen die voldoende toegerust zijn om samen met burgers naar oplossingen te zoeken voor de uitdagingen van het dagelijkse leven van burgers in een kwetsbare positie.

Thema: Bestaanszekerheid

Sinds 1 januari 2018 zijn de werkzaamheden van de Pijler ondergebracht bij Burgerkracht Limburg onder de themalijn 'Bestaanszekerheid'. De samenvoeging van de werkzaamheden van deze organisaties blijkt een vruchtbare samenwerking te zijn. De Pijler heeft de organisatorische ondersteuning gevonden die haar in staat stelt om zich volledig te focussen op de inhoud van haar taak. De gekozen professionele attitude van "team de Pijler" creëert een dynamische samenwerking met de collega's van Burgerkracht Limburg waardoor er meerwaarde aan beide zijden gecreëerd wordt.

Met de werkzaamheden van de Pijler leveren we een positieve bijdrage aan de vitaliteit van de Limburgse samenleving. We ondersteunen en verbinden burgerinitiatieven en maatschappelijke organisaties en realiseren bestendige doelen. Dat doen we samen met vrijwilligers en samenwerkingspartners.

We geloven dat de kloof tussen mensen in armoede en de rest van de samenleving vaak te groot is om op eigen kracht te kunnen verkleinen. Vroegtijdige signalering, preventie en laagdrempelige ondersteuning, door de eigen kracht van mensen op te zoeken, dragen naar onze mening eraan bij armoede en sociale uitsluiting terug te dringen en sociale participatie mogelijk te maken. 'Bestaanszekerheid' gaat over basisbehoeften als fatsoenlijk onderdak, werk, gezondheidszorg en goed onderwijs voor je kinderen etc.

De activiteiten van de Pijler dragen bij aan de ontwikkeling van nieuw leiderschap in Limburg. Van oudsher is het werk van de Pijler erop gericht om kwetsbare doelgroepen te bereiken en initiatieven van onderop te versterken. Steeds vaker lukt het om ook andere partijen uit de 'Quattro-helix' bij activiteiten van de Pijler te betrekken, zoals bedrijfsleven, UWV en gemeenten. Zo draagt de Pijler bij aan het verbinden en versterken van burgers enerzijds en het verbinden van burgers aan andere partijen anderzijds, zodat deze burgers hun stem kunnen laten horen en op basis van hun ervaringen mee kunnen praten over beleid en uitvoering.

Het werkplan 2018 is ontstaan vanuit wat er al lag aan ideeën van de oude 'stichting de Pijler'. Het werkplan 2019 komt voort uit het geheel vernieuwde team en de ervaringen van onze werkwijze in 2018. Wat werkt is behouden, wat de moeite waard is zal doorontwikkeld worden en het is vooral tijd om te focussen op wat ertoe doet, wat het verschil maakt voor de burgers van Limburg.

Onze dienstverlening zal gericht blijven op alle inwoners in de provincie Limburg die, als gevolg van een te laag inkomen, niet (optimaal) kunnen deelnemen aan onze samenleving. Maar wij zijn er ook voor (burger)initiatieven en maatschappelijke organisaties die zich inzetten om deze kwetsbare doelgroep te ondersteunen en zullen ons meer en meer ontwikkelen als kennismakelaar, netwerkontwikkelaar en expertisecentrum voor innovatieve initiatieven rondom armoede, sociale zekerheid en cliënten medezeggenschap.

Basisactiviteiten

1. Informatie en advies

De informatie- en adviesfunctie is een van de belangrijkste pijlers van onze werkzaamheden. De duizenden burgers die met deze activiteit bereikt worden, worden door dit werk in hun kracht en hun recht gezet en zijn zo een gelijkwaardige

gesprekspartner van de uitkerende instanties, UWV en gemeenten. Deze taak van De Pijler is onderverdeeld in een helpdesk, spreekuurpunten en het organiseren van laagdrempelige toegankelijke bijeenkomsten waar ingewikkelde thema's op een eenvoudige wijze worden behandeld. Daarnaast wordt informatie verspreid via onze website, nieuwsbrief en via sociale mediakanalen. Als onderdeel van Burgerkracht Limburg zal ook via de digitale en papieren publicaties informatie over de spreekuren en haar activiteiten gecommuniceerd worden met onze achterban en potentiële bezoekers. Nu de spreekuren als zelfstandige stichtingen, financieel ondersteund door de Pijler, (Sittard uitgezonderd) invulling geven aan haar werkzaamheden, is de rol van De Pijler een andere vorm gaan aannemen. De medewerkers van de Pijler zullen in 2019 de spreekuren en hun medewerkers ondersteunen. Daarnaast zullen zij deskundigheidsbevordering organiseren en faciliteren, innovaties stimuleren en initiatief blijven nemen om de spreekuren uit te breiden om zo een provinciale dekking te krijgen. Hierdoor zal binnen het totale budget van de Pijler een verschuiving plaatsvinden van de projecten naar de basisactiviteit 'informatie en advies'.

We zullen in 2019 in het bijzonder aandacht besteden aan het verduurzamen van de bezetting van de spreekuren. Het werven, scholen en vasthouden van vrijwilligers is een steeds grotere opgave. De Pijler zal de spreekuren en hun coördinatoren hierin specifiek gaan ondersteunen.

Prioriteit 1	Spreekuurpunten
Waarom doen we het	Burgers helpen hun situatie beter te begrijpen door een fysiek en laagdrempelig inlooppunt te bieden waar zij terecht kunnen met problemen die niet alledaags zijn en hun zelfredzaamheid beperken. Daarnaast vervult het spreekuur een belangrijke rol in de maatschappelijke betrokkenheid.
Wat gaan we doen	We bieden informatie en advies aan alle burgers in de provincie Limburg die problemen ervaren of begeleiding zoeken bij vragen omtrent werk en inkomen.
Beoogd resultaat/effect	Het gevoel van eigenwaarde en zelfrespect is gestegen. doordat mensen hun situatie beter begrijpen en ze er zelf weer sturing aan leren geven. De maatschappelijke betrokkenheid heeft verder een positief effect op het mentale welbevinden van kwetsbare burgers die zich tot ons wenden met problemen. We krijgen nog meer inzicht in wat er speelt en leeft bij de doelgroep. En kennis over de vragen waar ze mee zitten, zodat we daarop kunnen anticiperen. Door uitbreiding van het aantal spreekuren en handhaving van de huidige zal er een geografische dekking gerealiseerd worden over de gehele provincie.

Prioriteit 2	Samenwerkingsverbanden
Waarom doen we het	Onze rol en ons doel zijn om kansen te zien, om die te ontwikkelen om zo moeilijk bereikbare doelgroepen van informatie en advies te voorzien en hen te ondersteunen.
Wat gaan we doen	We zullen samenwerken met diverse (maatschappelijke) organisaties: Cubiss, FAM, Kerk en Samenleving, SMKK, enz. om ondervertegenwoordigde doelgroepen beter te kunnen bereiken met onze dienstverlening.

Beoogd resultaat/effect	We bereiken meer burgers in een kwetsbare positie, in het bijzonder die burger die nog niet in beeld is. Te denken valt aan de jongere en allochtone Limburger.

Prioriteit 3	Helpdesk
Waarom doen we het	De toegankelijkheid van onze informatie is erg belangrijk. We vergroten deze toegankelijk in aantal uren maar ook voor die mensen die niet in staat zijn om naar een spreekuur te komen vanwege hun beperking of vanwege de afstand.
Wat gaan we doen	Een telefonische en digitale helpdesk waar mensen, ook als een fysiek spreekuurpunt niet bereikbaar is, terecht kunnen met hun vragen en waar ze of advies krijgen, of verwezen worden naar de juiste plek.
Beoogd resultaat/effect	Omdat de bereikbaarheid vergroot is én informatie en advies direct beschikbaar is de Pijler als expertisecentrum bereikbaar. We krijgen nog meer inzicht in wat er speelt en leeft bij de doelgroep. Hierdoor wordt onze handelingsrange vergroot, geografisch en qua doelgroep.

2. Maatschappelijke participatie en burgerinitiatieven 'Armoede'.

De programmalijn maatschappelijke participatie en burgerinitiatieven 'Armoede' bestaat uit het bieden van ondersteuning aan vrijwilligersorganisaties en andere maatschappelijke organisaties die zich inzetten om armoede en sociale uitsluiting terug te dringen en participatie mogelijk te maken. Met deze werkzaamheden stimuleren en bevorderen wij actief burgerschap binnen de Limburgse samenleving om de vitaliteit van burgers te verhogen. Daarnaast is de Pijler een actieve speler in het Limburgse netwerk rondom dit thema. Als kennismakelaar adviseren wij lokale overheden om de stem van de doelgroep te laten horen, delen we kennis over provinciale en landelijke trends en zijn we partner in het organiseren van lokale conferenties en bijeenkomsten.

Prioriteit 1	Lokale en regionale Burgerinitiatieven
Waarom doen we het	De Pijler is de overkoepelende organisatie binnen de Limburgse samenleving, die als verbinder en versteviger de maatschappelijke organisaties bij elkaar brengt. Wij brengen de partijen bijeen om projecten te kunnen realiseren om aanjager te zijn voor burgerinitiatieven die armoede voor gezinnen en individuen verzachten. Daarnaast is innovatie belangrijk en de Pijler zal deze innovatie op het gebied van armoedebestrijding stimuleren
Wat gaan we doen	- We helpen lokaal burgerinitiatieven van de grond te krijgen, bieden ondersteuning bij subsidieaanvragen of leren hen projectadministratie te voeren. We helpen en ondersteunen hen, waarbij het uitgangspunt is dat ze uiteindelijk zelf regie en uitvoering van de activiteiten op zich nemen;

	- Vanuit het thema bijdragen aan de te houden acht innovatiesprints (tot eind 2020) waar het onderwerpen betreft als Armoede en Laaggeletterdheid.
Beoogd resultaat/effect	Door onze ondersteuning kunnen groepen of burgers, die zich willen organiseren, zich samenvakken en initiatieven van de grond krijgen. Per jaar doen 5 initiatieven actief mee aan de innovatiesprint. Daarnaast blijven we initiatieven ondersteunen op aanvraag.

3. Inspraak en medezeggenschap

De Pijler draagt met deze programmaliijn bij aan de borging van inspraak en medezeggenschap van burgers, die gebruik maken van voorzieningen van gemeenten en instanties binnen het sociaalzekerheidsstelsel. Dit zijn vaak kwetsbare mensen. We zien dat de formele vormen van inspraak en medezeggenschap vaak niet geschikt zijn voor kwetsbare burgers. Het professionaliseren van cliënt- en burgerraden, die namens de burgers spreken en hen vertegenwoordigen in de wettelijke medezeggenschapsraden, is een belangrijke taak van de Pijler. Daarom staan wij deze burgerraden en gemeenten bij om dit goed vorm te geven. Onze ondersteuning is zowel gericht op de deskundigheidsbevordering van de burger, op legitimering en draagvlak van beleid en op kwaliteitstoetsing en – verbetering van beleid en dienstverlening.

Prioriteit 1	POLC bijeenkomsten
Waarom doen we het	De cliëntenraden zijn organen die een wettelijke basis hebben. Vanuit deze basis hebben ze een grote verantwoordelijkheid in het toetsen van het beleid. Een deskundige raad en deskundige cliëntenraadsleden zijn van groot belang om hun taak als vrijwilliger professioneel uit te voeren.
Wat gaan we doen	POLC-bijeenkomsten, Provinciaal Overleg Limburgse Cliëntenraden. Organiseren van deze bijeenkomsten. Inhuren van deskundigheid en inhoudelijk vormgeven. Uitbreiden met regionale bijeenkomsten. Overleg van ondersteuners van cliëntenraden jeugdhulpinstellingen in Limburg (intervisie/vraagbaak/deskundigheidsbevordering).
Beoogd resultaat/effect	Cliëntenraadsleden hebben een platform om ervaringen te delen, kennis te vergroten en gezamenlijke activiteiten of acties te organiseren. Cliëntenraden worden deskundiger en effectiever.

Prioriteit 2	Ondersteuning lokale cliëntenraden
Waarom doen we het	Bundelen van signalen uit de achterban en deze in verbetervoorstellen om te vormen om daarmee de afzonderlijke raden te ondersteunen.
Wat gaan we doen	Het bieden van ondersteuning aan burger/ cliëntenraden die zich inzetten om de positie van mensen met lage inkomens te verbeteren.
Beoogd resultaat/effect	Burgers in cliëntenraden hebben hun stem om ervaren knelpunten bekend te maken aan beleidsmakers meer deskundig gemaakt waardoor ze meer impact hebben.

Prioriteit 3	Adviseren van gemeenten over cliëntenmedezeggenschap
Waarom doen we het	Door het verzamelen en ontwikkelen van nieuwe methoden en instrumentaria om inspraak en medezeggenschap beter vorm te geven, kunnen overheden hun medezeggenschap professioneler inrichten.
Wat gaan we doen	Adviseren van gemeenten (of ketenpartners) over nieuwe vormen van inspraak en medezeggenschap.
Beoogd resultaat/effect	Door onze rol verkleinen we de kloof tussen overheid en burger door adequate vormen van inspraak en medezeggenschap op te zetten.

Projecten

Project 1	Cyclus Pijlerlezingen
Waarom doen we het	- Vergroting van de algemene kennis in de provincie Limburg rondom de thema's armoede, burgerparticipatie, sociale zekerheid en de (vernieuwende) aanpak rondom deze thema's. - Het inspireren, motiveren, verbinden en activeren van burgers, professionals, vrijwilligers, organisaties, etc.; - Goede initiatieven die aansluiten bij het thema van de lezing een podium bieden. - Het met elkaar in contact brengen van de verschillende groepen en organisaties in de provincie Limburg; - Het creëren van een laagdrempelig aanbod.
Wat gaan we doen	- In 2018 is het concept Pijlerlezing in de markt gezet. Vanuit de opgedane ervaring wordt dit in 2019 verder geconsolideerd. - De Pijler benadert deskundige sprekers die over actuele onderwerpen een lezing kunnen geven op verschillende locaties in de provincie (zuid, midden, noord). Duur van de bijeenkomst is 1,5 tot 2,5 uur en ze vinden plaats op openbare plaatsen zoals bibliotheken, buurthuizen, musea enz. - Voorbeelden van thema's kunnen zijn; de vernieuwingen op het gebied van de schuldhulpverlening, structurele aanpak (kinder)armoede, de relatie tussen bedrijven en armoedebestrijding, ontwikkelingen op het gebied van de sociale zekerheid, enz. - De Pijler zal periodiek (4-6 maal per jaar) een vrij toegankelijke Pijlerlezing organiseren waar een (ervarings-) deskundige vanuit een van de thema's van de Pijler een actuele ontwikkeling zal belichten. Er is ruimte voor Q&A en discussie.
Met wie doen we het	- Bibliotheken, buurthuizen, lokale overheden stellen ruimte en faciliteiten ter beschikking.

	- (Ervarings)deskundigen uit de profit sector, non-profit sector, onderwijs en wetenschap zullen de inhoudelijke bijdragen leveren. - SMOL wordt ingezet om de lezingen onder de aandacht te brengen.
Welk tijdpad	01-01-2019 t/m 31-12-2019.
Beoogd resultaat/effect	- 'Pijler lezing' is bekend begrip in de provincie. - In 2019 4-6 lezingen. - De kennis over de behandelde thema's is vergroot. - Groepen, burgers en organisaties zijn met elkaar in contact gekomen. Nieuwe samenwerkingsverbanden zijn gesmeed. - Bij gebleken succes en interesse zal er een jaarlijks terugkerende cyclus georganiseerd worden.

Project 2	Uitbreiding spreekuren
Waarom doen we het	- Realisatie van nieuwe spreekuur/inlooppunten die laagdrempelig en toegankelijk zijn voor een brede doelgroep. - Smeden van nieuwe, multidisciplinaire netwerken en samenwerkingsverbanden.
Wat gaan we doen	- De Pijler wil de dekking van de spreekuren sociale zekerheid in Limburg vergroten. In 2019 zal een nieuw spreekuur in Weert gerealiseerd worden in samenwerking met het Bibliocentrum en werkgroep minima in Weert, dit zal in 2019 verder verankerd worden. In 2019 streven we naar consolidering van het spreekuur Gennep, uitbreiden naar Roermond en zal de bezetting van het spreekuur Sittard versterkt worden. - Deze realisatie van laagdrempelige en toegankelijke spreekuur/inlooppunten biedt burgers een plek waar zij terecht kunnen voor persoonlijk advies over sociale zekerheid en/of begeleiding bij contacten met publieke instanties. Verder worden er vanuit de spreekuren regelmatig bijeenkomsten gepland om mensen voorlichting te geven over wetswijzigingen en regelingen.
Met wie doen we het	- Bibliocenter Weert en Gennep stellen hun ruimte ter beschikking om wekelijks spreekuur te houden. Zij maken reclame in de regio en verwijzen mensen door naar onze spreekuurhouders. - Er vindt afstemming plaats met gemeentelijke initiatieven, en met het cliëntenplatform minima in Weert, CPM-Weert.
Welk tijdpad	01-01-2019 t/m 31-12-2019 – in de loop van 2019 zal dit project geïntegreerd worden in de basisactiviteiten.
Beoogd resultaat/effect	- Realisatie van deze twee inlooppunten zorgt voor provinciale dekking. - Wij verbinden nieuwe vrijwilligers aan onze organisatie die tot spreekuurhouder worden opgeleid en inzetbaar zijn.

Project 3	Algemene Provinciale helpdesk
Waarom doen we het	Het uitbreiden en professionaliseren van onze provinciale helpdesk, zodat een brede doelgroep, (maatschappelijke) organisaties en lokale overheid voor vragen over sociale zekerheid, armoede en sociale uitsluiting en inspraak en medezeggenschap terecht kunnen.
Wat gaan we doen	Gekoppeld aan de spreekuren Sociale Zekerheid biedt de Pijler al een Provinciale Helpdesk waar telefonisch vragen beantwoord worden over sociale zekerheid en doorverwezen wordt naar de spreekuren. De Pijler is actief op meerdere onderwerpen en ondersteunt initiatieven, individuen en cliëntenraden. Om de toegankelijkheid van onze kennis te vergroten zal er een Algemene Provinciale Helpdesk gerealiseerd worden waar burgers, organisaties, cliëntenraden, enz. met vragen rondom de thema's van de Pijler terecht kunnen. De Helpdesk zal bemenst worden door vrijwilligers die intensief ondersteund worden door de medewerkers van de Pijler.
Met wie doen we het	- Wij zoeken voor dit project de samenwerking met lokale werkpleinen om vrijwilligers te werven uit de groep uitkeringsgerechtigden. Verder zullen wij via SMOL aandacht vragen voor deze helpdesk en breed verspreiden, dat deze dienst wordt uitgebreid; - Opleidingsinstituut dat de vrijwilligers en/of mensen met een arbeidsbeperking zal opleiden tot helpdeskmedewerkers.
Welk tijdpad	01-01-2019 t/m 31-12-2020.
Beoogd resultaat/effect	- Onze helpdesk is op werkdagen telefonisch en per email/chat bereikbaar. - Vrijwilligers zijn actief binnen de Helpdesk, gestreefd wordt om dit (vrijwilligers)werk zo vorm te geven dat het als werkervaringsplek kan dienen voor burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt. We streven naar 2 werkervaringsplekken in 2020. - Er wordt rekening gehouden een brede doelgroep.

Project 4	Geïntegreerde sociale kaart armoede
Waarom doen we het	Mensen via een app (vanaf je locatie) toegang bieden tot de provinciale sociale kaart, zodat iedere inwoner toegang kan krijgen tot organisaties en hulpverlenende diensten om zichzelf, maar ook anderen (in zijn of haar omgeving) te helpen. Vergroten van de zelfredzaamheid van burgers. Mogelijkheid aan gemeenten en ondernemers bieden om het lokale aanbod onder de aandacht te brengen.
Wat gaan we doen	- Mensen die in armoede leven en/of schulden hebben, hebben wel behoeften, maar kunnen zich weinig tot niets veroorloven. Er zijn tal van organisaties en initiatieven die van alles te bieden hebben, maar het lastig vinden de doelgroep te bereiken. Enerzijds omdat mensen niet te

	koop lopen met hun problemen, anderzijds vanwege privacywetgeving; - Geboden wordt goede algemene informatie met een goede sociale kaart.; - Deze gegevens gekoppeld aan een app stelt burgers en organisaties in verbinding met elkaar. Burgers kunnen vanaf hun locatie zien welke organisaties en hulpverlenende diensten in de buurt aanwezig zijn, op welke afstand deze zich bevinden en wat zij te bieden hebben en welke kosten hieraan verbonden zijn. Voordeel van deze sociale kaart is dat deze een provinciale dekking gaat bieden; - In 2018 is een pilot gestart met de gemeenten Maastricht, Roermond, Weert en Venlo. Indien deze pilot succesvol verloopt zal deze in 2019 provinciaal uitgerold worden.
Met wie doen we het	- De geïntegreerde sociale kaart zal tot stand komen door koppelingen te maken met bestaande informatiesystemen (G!ds van Cubiss), maar wij willen ook alle maatschappelijke organisaties oproepen om gegevens aan te leveren, die vervolgens verwerkt en up to date gehouden worden in dit systeem; - Verder onderzoek zal het bestaan van vergelijkbare systemen in Limburg onderzoeken. De noodzaak bepalen voor samenwerking en/of het compatible maken van de verschillende systemen.
Welk tijdpad	01-01-2018 t/m 31-12-2019.
Beoogd resultaat/effect	- Burgers kunnen in hun directe omgeving gemakkelijk vinden wat er wordt aangeboden aan hulp, dienstverlening en ontspanning zoals low-budget etentjes, kleding en voedselbanken, enzovoort. Dit zorgt voor eigen regie en bevorderen van participatie. - Gebruik van moderne digitale dienstverlening bereikt jongere mensen die nu lastig te bereiken zijn. - Door koppelingen te maken met bestaande sociale kaarten van andere maatschappelijke organisaties wordt een compleet beeld geschapen, blijven kosten laag en personeelskosten beperkt.

Project 5	Conferenties
Waarom doen we het	Organiseren van jaarlijks terugkerende evenementen rondom de thema's van de Pijler om de bewustwording van de burger van Limburg te vergroten en hen meer te betrekken bij de thema's armoede en sociale zekerheid.
Wat gaan we doen	- De Pijler kiest ervoor om elk jaar diverse (kleinschalige) conferenties te organiseren. Dit om de mogelijkheid te hebben om diverse thema's aan de orde te stellen en om onze (vrijwillige) achterban in de gelegenheid te stellen een of meerdere conferenties bij te wonen. - Tijdens of rondom de week van de armoede zal de Pijler samen met andere partners een conferentie organiseren in aansluiting op het landelijk thema. - Daarnaast zal de Pijler vanuit haar netwerk, haar samenwerkingsverbanden en allianties alert zijn op actuele ontwikkelingen en indien er een mogelijkheid is

	een (werk)conferentie organiseren. Te denken valt aan ontwikkelingen in de schuldhulpverlening, de werkende armen, burgerparticipatie nu en in de toekomst, e.a. - Omdat de Pijler een onderdeel is van Burgerkracht Limburg zijn er nieuwe mogelijkheden om samen met andere thema's in conferenties onder de aandacht te brengen.
Met wie doen we het	- Dit project is gericht op samenwerking tussen alle partijen die maatschappelijke thema's onder de aandacht brengen. - Rondom de 'week van de armoede' werken we samen met meerdere partijen die zich inzetten voor armoede en gerelateerde thema's. (ATD vierde wereld, AANzet, Bindkracht, Dienst Kerk en Samenleving, etc.). - Alle provinciale maatschappelijke organisaties zijn potentiële partners en zullen in diverse allianties betrokken worden. - Gemeenten, bedrijven, scholen, maatschappelijke organisaties, instellingen en vrijwilligers worden betrokken.
Welk tijdspad	01-01-2019 t/m 31-12-2019 (jaarlijks terugkerende evenementen).
Beoogd resultaat/effect	- Organisaties en bedrijven aansporen een activiteit te organiseren rondom de week van de armoede. - Mensen kennis laten maken met het werk dat vele vrijwilligers het hele jaar doen om anderen te ondersteunen. - Mensen op een andere manier laten kijken naar genoemde thema's en het stimuleren om hier actief een bijdrage aan te leveren.

Project 6	Achterban(d)
Waarom doen we het	Ontwikkelen van een nieuwe methoden om in contact te komen met een achterban die anders moeilijk te bereiken is.
Wat doen we	Onderzoek wijst uit dat 80% van cliëntenraden moeite heeft om een band met de achterban op te bouwen. De Pijler gaat in samenwerking met de Regionale Werkbedrijven in Limburg aan de slag om een nieuwe vorm van inspraak en medezeggenschap te ontwikkelen die aansluit bij de hedendaagse samenleving. Samen met Buzzmij zal een toegankelijke methode onderzocht worden.
Met wie doen we het	- De methodiek wordt in nauwe samenwerking met Buzzmij (communicatiebureau) ontworpen; - Samen met gemeenten om tafel hoe de mensen uit de doelgroep ingezet kunnen worden om als coach ingezet te worden de eigen doelgroep te ondersteunen.
Welk tijdspad	01-01-2018 t/m 31-12-2020.
Beoogd resultaat/effect	- Kwaliteit van beleid en uitvoering participatiewet zal verbeteren.

	- Doorontwikkeling van cliëntenparticipatie (inspraak en medezeggenschap), hedendaagse wijze ontwikkelen, om de stem van de doelgroep te vertalen naar verbetervoorstellen. - Door nieuwe en laagdrempelige communicatie methoden zullen burgers sneller contact opnemen met cliëntenraden.

Project 7	De Pijleracademie
Waarom doen we het	Deskundigheidsbevordering en onderlinge betrokkenheid van onze achterban. Het werven van nieuwe vrijwilligers. Het betrekken van nieuwe doelgroepen bij de opdracht van de Pijler.
Wat doen we	- In 2019 zal de Pijleracademie verder vorm gegeven worden. 2018 heeft de grote behoefte aangetoond voor deskundigheidsbevordering voor de achterban van de Pijler. Door middel van dit modulair opgebouwd programma worden de leden van cliëntenraden, WSW raden, participatieraden enz. in de gelegenheid gesteld om hun deskundigheid te vergroten en daardoor de uitvoering van hun taken te verbeteren. We continueren de in 2018 ingezette programmering: - Sociale zekerheid WAO/WIA; - Sociale zekerheid Wet Poortwachter/WAJONG; - Vergadervaardigheden; - Rol voorzitter en secretaris; - De cliëntenraad en zijn wettelijke bevoegdheid; - Beïnvloeding politiek en bestuur; - Advies geven. In 2019 voegen we deze nieuwe modules toe: - Spreek- en presentatievaardigheid; - Sociale zekerheid: Participatiewet/Bijstand; - Sociale Media; - Netwerk versterken; - Laaggeletterdheid, herkennen en doorverwijzen. Mogelijk nog aangevuld met het resultaat uit het onderzoek van studenten UM-health sciences Elke module wordt op maat gemaakt, waarbij zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met het niveau en de basiskennis van deelnemers. Indien nodig wordt een module opgesplitst in 2 trainingen, een voor beginners en een voor gevorderden.
Met wie doen we het	- De invulling en uitvoering van de modules zal in co-creatie gebeuren met deskundigen uit ons netwerk. Dit kunnen professionals of organisaties zijn uit het netwerk van de Pijler maar ook vrijwilligers die reeds op andere plaatsen actief zijn. Denk aan de spreekuurhouders. - Daarnaast zal voor de invulling van modules samengewerkt worden met Humanitas en Stichting Lezen Schrijven.

	- De Pijleracademie is bij uitstek een activiteit waar de achterban van Burgerkracht Limburg en de Pijler elkaar ontmoeten. In 2019 zal deze ontmoeting en samenwerking verder versterkt worden.
Welk tijdpad	01-01-2019 t/m 31-12-2019.
Beoogd resultaat/effect	- Per module 8-10 deelnemers (maximaal 15). - Meer deskundige cliëntenraadsleden.

Project 8	Ondersteuning lokale initiatieven
Waarom doen we het	- De Pijler zal lokale initiatieven op voorwaarden financieel ondersteunen. Voorwaarden zijn: - Het project moet passen binnen de doelstelling van de Pijler. - De Pijler betaalt een concreet onderdeel van het project (Bijvoorbeeld een publicatie of een conferentieruimte). - Er moet sprake zijn van cofinanciering; - De Pijler ondersteunt het initiatief met expertise indien gewenst. Om bekendheid te geven aan deze mogelijkheid zal de Pijler 'innovatietafels' organiseren. Goede ideeën krijgen de gelegenheid om zich te presenteren en maken zo kans om een financiële impuls te krijgen voor hun project.
Wat gaan we doen	Twee tot vier lokale initiatieven worden financieel ondersteund door de Pijler. Borging vindt plaats door jaarlijkse reservering in de begroting en bij overschot door meevallers zal deze post worden aangevuld.
Met wie doen we het	- Door als voorwaarde cofinanciering op te nemen worden andere partners, lokaal of provinciaal, gestimuleerd om initiatieven mee te financieren. - Er is samenwerking gezocht met de Rabobank om facilitair te ondersteunen. Dit kan verder uitgebreid worden. - We organiseren dit mede in samenwerking met collega's van Burgerkracht Limburg vanuit het perspectief nieuw leiderschap.
Welk tijdpad	01-01-2018 t/m 31-12-2019.
Beoogd resultaat/effect	- 2-4 lokale initiatieven worden financieel ondersteund door de Pijler.

Organisatieontwikkeling

Governance

Burgerkracht Limburg is getransformeerd van een belangenbehartigingsorganisatie van zorgvragers naar een netwerkwerkorganisatie die verbanden legt en versterkt in Limburg. Burgerkracht wil van toegevoegde waarde zijn voor de Limburgse samenleving door, voor en met burgers..... Daarbij ligt de focus primair op de burgers in een kwetsbare positie. Dit vraagt van Burgerkracht om een onafhankelijke positionering in het maatschappelijk middenveld. Samenwerking met een goed

samenwerkend breed netwerk van provinciale belangenorganisaties van (groepen) burgers in een kwetsbare positie in Limburg is daarbij van groot belang.

De missie, visie en kernwaarden vragen om een nieuw besturingsmodel dat recht doet aan de open netwerkstructuur, de beoogde burgerinbreng en de beweging van onderop en dat het mogelijk maakt snel en flexibel in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en vragen. Uitgangspunt vormen waarden van de Rijnlandse besturingsfilosofie als solidariteit, vakmanschap, maatwerk en duurzaamheid. De Provincie Limburg heeft met deze zienswijze ingestemd. Inmiddels heeft de benoeming en installatie van de Raad van Toezicht plaatsgevonden. De nieuwe governance voorziet erin dat de inrichting van een Raad van Aangeslotenen het belang en de positie van de koepel- en doelgroeporganisaties moet onderstrepen. Middels de samenstelling van reglementen is de gezagsverhouding tussen de Raad van Toezicht, de directie en de Raad van Aangeslotenen vastgelegd.

Het resultaat is dat in 2019 op transparante wijze toezicht wordt gehouden op de directie waarbij ook de positie van de koepel- en doelgroeporganisaties is geborgd.

Directie

In de nieuwe, platte organisatie van Burgerkracht Limburg staan de projectteams in wisselende samenstelling, ook met externe partners, centraal. De directie stuurt actief op de nieuwe koers van de organisatie en draagt zorg voor de vorming en de facilitering van de themalijnen, aansturing en coaching van de medewerkers, onderlinge verbondenheid van en samenwerking tussen de themalijnen en bedrijfsvoering alsook met samenwerkingspartners. De directie borgt ook de participatie van (ervaringsdeskundige) burgers, vrijwilligers en inhoudsdeskundigen in de projecten en themalijnen. Als schakel tussen de thema's overlegt de directie regelmatig met de gezamenlijke themaleiders.

Medio 2019 bereikt de huidige directeur-bestuurder van Burgerkracht Limburg de pensioengerechtigde leeftijd. Naar verwachting zal per 1-1-2019 de nieuwe directeur in functie zijn.

Capaciteit

Burgerkracht Limburg beschikt over een exploitatiebudget van ruim € 2.5 miljoen (prijsniveau 2019). In dit budget zijn de middelen van de Pijler integraal opgenomen evenals de additionele middelen voor de innovatiesprints. Bovendien is een voorschot genomen op een verzoek aan de Provincie om de laatste tranche van de ombuigings-taakstelling van € 700.000 voor 50%, zijnde € 116.000, eerst in 2020 te mogen realiseren.

Van deze subsidie worden zowel de personele als materiele middelen gefinancierd. De begroting 2019 voorziet in een inzet van 25,4 fte verdeeld over 36 personen. Aangezien ten tijde van de samenstelling van de begroting 2019 nog geen duidelijkheid bestond over het werkplan is ervoor gekozen de administratieve organisatie zo in te richten dat per prioriteit de tijdsregistratie inzicht geeft over de daadwerkelijke inzet van de capaciteit met betrekking tot het primair proces en de bedrijfsvoering. Begin 2019 zal de capaciteit primair proces worden toegewezen aan de inhoudelijke themalijnen.

Medewerkers

De nieuwe opdracht en de daarbij passende governance voor Burgerkracht Limburg doet een extra beroep op onze medewerkers. Naast hun inhoudelijke expertise, zijn zij laagdrempelig, innovatief, flexibel en ondersteunend, hebben zij verbindende kwaliteiten, fungeren zij als intermediair tussen vertegenwoordigers van de formele en de informele sector en zijn zij in staat om waar nodig vraag verhelderend op te treden.

In de nieuwe organisatiestructuur zijn onze medewerkers toegerust voor het nieuwe (net)werken in verbinding met de thema's arbeidsparticipatie, werken aan een gezonde samenleving en bestaanszekerheid. Er wordt gewerkt vanuit een platte en open organisatie, waarmee naar binnen en naar buiten vrij soepel in allerlei min of meer permanente, projectachtige constructies met andere partners wordt samengewerkt. Het wederzijds uitlenen en inzetten van medewerkers zal daar onderdeel van zijn.

Onderzocht wordt of een grotere spreiding van Burgerkracht Limburg in welke vorm dan ook de beoogde netwerkontwikkeling beter kan ondersteunen. Nabijheid van werkers, delen van gezamenlijke werkplekken dicht bij burgers en vooral jongeren voor wie en met wie men zich inzet, verhogen niet alleen de zichtbaarheid maar ook de effectiviteit. Met name een plek in Noord-Limburg lijkt in een dergelijke behoefte te kunnen voorzien.

Om de beroepskrachten van Burgerkracht Limburg in de gewenste mindset én stand van handelen te brengen, hebben directie en management ervoor gekozen naast thema- gecentreerde interactie, allereerst individuele bewustwording te creëren met de ODC (Odin Development Compass), een psychologisch ontwikkelkompas.

Het vervolg in de loop van 2019 is erop gericht om de taken ook als zodanig te definiëren, dat medewerkers, zoveel als mogelijk, op basis van hun talenten/competenties gekoppeld kunnen worden aan taken en activiteiten.

Het resultaat is dat er een betere borging ontstaat van een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de individuele en collectieve taken. Bovendien zijn de inspanningen van het management erop gericht dat de vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van de medewerkers is geborgd.

Huisvesting

De huidige huisvesting voldoet niet meer. In 2017 is een nieuw werkconcept ontwikkeld dat de basis vormt voor de herinrichting van Burgerkracht Limburg. Uitvoering van het concept leidt tot een stimulerende werkomgeving, is gastvrij voor bezoekers en biedt voldoende ruimte voor de ontmoetingen met derden met wie Burgerkracht Limburg duurzame verbindingen wil leggen. Door de integratie van De Pijler (medewerkers en activiteiten) is er behoefte aan meer ruimte. Onderzocht wordt in hoeverre de financiële middelen een interne verhuizing van Burgerkracht naar de 1^e verdieping mogelijk maken. Zonder een concentratie van de kantoorvoorzieningen, de ontmoetingsplekken en de vergaderfaciliteiten op een verdieping is de huisvesting suboptimaal en draagt zodoende onvoldoende bij aan de doelen van de organisatie.

Het gebruik van de locatie in Horst a/d Maas, als steunpunt in Noord-Limburg, wordt geïntensiveerd.

Het resultaat van de herhuisvesting is een grotere bijdrage aan de realisatie van de doelen van Burgerkracht Limburg.

Communicatie, publiciteit, media

Burgerkracht Limburg heeft een traditie om mensen/cliënten in Limburg mee te nemen in relevante ontwikkelingen op het terrein van zorg. Deze deskundigheid zal de komende jaren meer ingezet worden op andere beleidsdomeinen. Ook het bereik van de huidige netwerkdagen wordt uitgebreid naar de nieuwe netwerken. Hetzelfde geldt voor de huidige (al dan niet digitale) periodieken. Het bereik daarvan is groot, de kosten relatief laag. Er wordt gewerkt aan nieuw geïntegreerd strategisch beleid voor interne en externe communicatie, dat geënt is op de taken van Burgerkracht Limburg. In 2019 zal ook de formule van het lijfblad Burgerkracht tegen het licht worden gehouden. Ook

suggesties van de zijde van de Provincie Limburg om de leesbaarheid van het blad te verbeteren zullen daarin meegenomen worden.

Het resultaat is een strategisch communicatiebeleid gericht op de versterking van de interne en externe communicatie.